

ALI UČITELJI PRI POUKU NA DALJAVO OCENJUJEJO NAŠE ZNANJE ALI NAŠO IZNAJDLJIVOST?

Raziskovalna naloga

Avtorici:

Šakira Grošič, 1. c

Karin Klanšek, 1. c

Mentorica:

Barbara Slatenšek, mag. psih.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje,

Celje, 2021

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	7
1.1	Opredelitev raziskovalnega problema	7
1.2	Namen in hipoteze	8
1.3	Raziskovalna metoda	8
2	TEORETIČNI UVOD	10
2.1	Splošni uvod o slovenskem šolskem sistemu	10
2.2	Izobraževanje na daljavo	11
2.3	Ocenjevanje znanja	12
2.3.1	Ocenjevanje znanja v času izobraževanja na daljavo	14
2.4	Goljufanje pri ocenjevanju znanja v šoli in na daljavo	15
3	METODA	17
3.1	Udeleženci	17
3.2	Pripomočki	17
3.3	Postopek zbiranja podatkov	17
4	REZULTATI	18
4.1	Opis vzorca	18
4.2	Načini in metode ocenjevanja znanja na daljavo	21
4.3	Primerjava goljufanja med ocenjevanjem znanja v šoli in na daljavo	25
4.4	Načini goljufanja pri ocenjevanju znanja v šoli in na daljavo	30
4.5	Primerjava goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti	33
5	RAZPRAVA	35
5.1	Načini in metode ocenjevanja znanja na daljavo	35
4.2	Primerjava goljufanja med ocenjevanjem znanja v šoli in na daljavo	35
4.3	Načini goljufanja pri ocenjevanju znanja na daljavo	36
4.4	Primerjava goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti	37

6	ZAKLJUČEK.....	38
6.1	Kritično ovrednotenje raziskovalne naloge	38
6.2	Uporabna vrednost in predlogi za prihodnje raziskovanje	39
6	LITERATURA.....	41
	PRILOGA.....	43

KAZALO TABEL

Tabela 1: Spol.....	18
Tabela 2: Starost.....	18
Tabela 3: Izobrazba	19
Tabela 4: Letnik	20
Tabela 5: Načini ocenjevanja znanja na daljavo	21
Tabela 6: Najpogostejši način ocenjevanja znanja na daljavo	22
Tabela 7: Najpogostejša metoda ustnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo.....	23
Tabela 8: Najpogostejša metoda pisnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo.....	24
Tabela 9: Primerjava goljufanja med poukom na daljavo in fizično na šoli.....	25
Tabela 10: Pogostost goljufanja v času pouka fizično na šoli.....	26
Tabela 11: Pogostost goljufanja v času pouka na daljavo.....	27
Tabela 12: Kje lažje plonkaš?	28
Tabela 13: Kje lažje plonkaš v času pouka na daljavo?.....	29
Tabela 14: Uporaba novih načinov goljufanja pri ocenjevanju na daljavo	30
Tabela 15: Načini goljufanja v času ocenjevanja fizično na šoli	31
Tabela 16: Načini goljufanja v času ocenjevanja na daljavo	32
Tabela 17: Primerjava pogostosti goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti.....	33

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol	18
Graf 2: Izobrazba.....	19
Graf 3: Letnik	20
Graf 4: Načini ocenjevanja znanja na daljavo.....	21
Graf 5: Najpogostejši načini ocenjevanja znanja na daljavo.....	22
Graf 6: Najpogostejša metoda ustnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo	23
Graf 7: Najpogostejša metoda pisnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo	24
Graf 8: Primerjava goljufanja med poukom na daljavo in fizično na šoli	25
Graf 9: Pogostost goljufanja v času pouka fizično na šoli	26
Graf 10: Pogostost goljufanja v času pouka na daljavo	27
Graf 11: Kje lažje plonkaš?	28
Graf 12: Kje lažje plonkaš v času pouka na daljavo?.....	29
Graf 13: Uporaba novih načinov goljufanja pri ocenjevanju na daljavo	30
Graf 14: Načini goljufanja v času ocenjevanja fizično na šoli.....	31
Graf 15: Načini goljufanja v času ocenjevanja na daljavo.....	33
Graf 16: Primerjava pogostosti goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti	34

POVZETEK

V času izrednih razmer zaradi pojava epidemije smo bili učenci in učitelji primorani zapustiti šolske klopi in pouk prilagoditi na daljavo. Pouk na daljavo je med drugim prinesel novosti oziroma drugačne pristope pri ocenjevanju znanja. Zelo očitna sprememba je ta, da sta učitelj in učenec pri ocenjevanju prostorsko ločena. Namen raziskovalne naloge je bil raziskati značilnosti ocenjevanja znanja na daljavo in morebitno goljufanje učencev pri ocenjevanju znanja. Na podlagi dobljenih rezultatov sva ugotovili, da učitelji pri pouku na daljavo uporabljajo več različnih metod ocenjevanja znanja kot v šoli (H 1), da učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo pogosteje goljufajo kot v šoli (H 2) in da so učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo odkrili nove načine goljufanja (H 3). Ugotovili sva tudi, da med osnovnošolci, srednješolci in študenti ni bistvene razlike v pogostosti goljufanja v času pouka na daljavo (H 4). Dobljeni rezultati opozarjajo na pogostost goljufanja in iznajdljivost učencev pri odkrivanju novih načinov goljufanja ter posledično na pomanjkanje zavedanja mladih, da je pomembno znanje in ne zgolj »lepa« ocena.

Ključne besede: ocenjevanje na daljavo, goljufanje, plonkanje, koronavirus, pouk na daljavo.

ZAHVALA

V tej raziskovalni nalogi bi se najprej radi zahvalili najini mentorici, svetovalni delavki Barbari Slatenšek, ki naju je vodila skozi raziskovanje. Dajala nama je odlične nasvete, nama pomagala in naju spodbujala, ko sva jo najbolj potrebovali.

Poleg nje bi se radi zahvalili tudi profesorici Majdi Lesjak. Jezikovno je pregledala najino raziskovalno nalogo, da je pravopisno urejena.

Zahvaliti se morava tudi vsem učencem, dijakom in študentom, ki so si vzeli čas in rešili najin vprašalnik.

Posebna zahvala gre tudi Ekonomski šoli Celje, ki nama je omogočila raziskovanje.

Nič ne obstaja, dokler tega ne izmerimo.

Niels Bohr

1 UVOD

1.1 Opredelitev raziskovalnega problema

Lani se je med nami pojavil koronavirus in naša življenja so se obrnila na glavo. Pred kratkim smo doživeli tako imenovani lockdown, kar je pomenilo zaprtje vseh nenujnih storitev, prepoved druženja in nočnega gibanja, omejitev prehajanja med občinami in prepoved fizične prisotnosti v šoli. Koronavirus je še nekoliko neznan virus, zato nimamo podatkov, kdaj bomo spet zaživali svoja življenja tako, kot smo jih bili vajeni prej. Preden se je v Sloveniji pojavila prva okužba z že omenjenim virusom, smo spremljali dogajanje na Kitajskem in se čudili obveznemu nošenju mask ter zaprtjem trgovin in storitev. Nismo si mislili, da se bo to zgodilo tudi nam. Če bi nam pred nekaj leti nekdo rekel, da bomo zaradi virusa imeli pouk preko spleta, bi ga samo čudno pogledali ali se mu nasmejali.

Zaradi širjenja koronavirusa smo bili v času izrednih razmer učenci in učitelji prisiljeni zapustiti šolske klopi in pouk prilagoditi na daljavo. Prvo izkušnjo smo si učenci in učitelji pridobili že v lanskem šolskem letu, ko smo z marcem pričeli s poukom na daljavo, podobno smo tudi v letošnjem šolskem letu proti koncu oktobra pričeli s poukom od doma. Poučevanje se je tako nenadoma prestavilo v drugo okolje. Učitelji so morali prilagoditi metode poučevanja, prav tako je pouk na daljavo prinesel novosti oziroma drugačne pristope pri ocenjevanju znanja. Prva, zelo očitna sprememba je ta, da sta učitelj in učenec pri delu prostorsko ločena. V raziskovalni nalogi se bova osredotočili predvsem na ocenjevanje znanja pri pouku na daljavo. Preverili bova, kakšne metode ocenjevanja uporabljajo učitelji pri ocenjevanju znanja na daljavo in ugotavljali, če učenci¹ v času pouka na daljavo pogosteje goljufajo kot v šoli.

¹ Izraz učenci se v raziskovalni nalogi nanaša na populacijo, ki obiskuje osnovno šolo, srednjo šolo in študij v slovenskem šolskem sistemu.

1.2 Namen in hipoteze

Namen raziskovalne naloge je preveriti, ali učitelji pri pouku na daljavo uporabljajo več različnih metod ocenjevanja znanja kot v šoli, ali so učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo pogosteje goljufali kot v šoli in, ali so se učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo domislili novih načinov goljufanja. Zanimalo naju je tudi, ali srednješolci v času pouka na daljavo pogosteje goljufajo v primerjavi z osnovnošolci in študenti.

V skladu z namenom raziskovalne naloge sva si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja:

V 1: Ali učitelji pri ocenjevanju znanja na daljavo uporabljajo več različnih metod ocenjevanja kot v šoli?

V 2: Ali učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo pogosteje goljufajo kot v šoli?

V 3: Ali so učenci odkrili nove načine goljufanja v času ocenjevanja znanja na daljavo?

V 4: Ali srednješolci pogosteje goljufajo kot osnovnošolci in študenti?

Zastavili sva si naslednje hipoteze:

H 1: Pri ocenjevanju znanja na daljavo učitelji uporabljajo več različnih metod ocenjevanja kot v šoli.

H 2: Pri ocenjevanju znanja na daljavo učenci pogosteje goljufajo kot v šoli.

H 3: Pri ocenjevanju znanja na daljavo so učenci odkrili nove načine goljufanja.

H 4: Srednješolci v času pouka na daljavo goljufajo pogosteje kot osnovnošolci in študenti.

1.3 Raziskovalna metoda

Raziskovalna naloga obsega dva dela. V prvem, teoretičnem delu, sva s pomočjo pregleda strokovne literature s področja šolstva, pouka na daljavo in ocenjevanja znanja, definirali pomembne pojme raziskovalne naloge. Najprej sva pojasnili nekaj splošnih dejstev o šolskem sistemu v Sloveniji, nato sva povzeli ključne vsebine o pouku na daljavo ter o ocenjevanju znanja v šoli in na daljavo. Dotaknili sva se tudi goljufanja oziroma plonkanja pri ocenjevanju

znanja, pri čemer sva opazili, da primanjkuje strokovne literature o goljufanju pri ocenjevanju znanja v času pouka na daljavo.

V drugem, empiričnem delu, sva uporabili kvantitativno raziskovalno metodo. Najprej sva predstavili udeležence najine raziskave in anketni vprašalnik, ki sva ga oblikovali za namen raziskave in opisali postopek zbiranja podatkov. Nato sva dobljene rezultate predstavili v tabelni in grafični obliki. Sledila je razprava, kjer sva dobljene rezultate povezali s predhodno strokovno literaturo in izpeljali sklepe. Dobljene ugotovitve sva povzeli v poglavju Zaključek, kjer sva razmislili o pomanjkljivostih najine raziskave in predstavili predloge za prihodnje raziskovanje.

2 TEORETIČNI UVOD

2.1 Splošni uvod o slovenskem šolskem sistemu

Danes si Evropa in tudi ves svet prizadeva za družbo, ki temelji na znanju. Slovenija se pridružuje tem sodobnim tokovom in veliko vlaga v vzgojo in izobraževanje, saj je znanje ključ, ki odpira vsa vrata (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007). Šolski sistem v Sloveniji je razdeljen na tri sklope izobraževanja, na primarno, sekundarno in terciarno izobraževanje. V primarno izobraževanje med drugim uvrščamo obvezno osnovno šolo, sekundarno izobraževanje izvajajo srednje strokovni in poklicni programi ter splošne in strokovne gimnazije. Kot zadnje, terciarno izobraževanje izvajajo visokošolski in višješolski zavodi. Višješolsko strokovno izobraževanje izvajajo višje strokovne šole, medtem ko visokošolsko izobraževanje izvajajo fakultete, akademije in samostojni visokošolski zavodi (MIZŠ, 2020a).

V osnovnošolsko in srednješolsko izobraževanje je vključenih približno 260.000 osnovnošolcev in srednješolcev. Dodatno je na visokošolske zavode v letošnjem študijskem letu vpisanih 60.600 študentov (MIZŠ, 2020b). Omenjena podatka zgovorno kažeta na to, da nas je učečih precejšno število, zato ni presenetljiv podatek, da so se marca 2020 zaradi pandemije koronavirusa prvič v zgodovini Slovenije zaprle šole in so bili učenci prisiljeni izobraževanje začasno nadaljevati na daljavo.

Ministrstvo za šolstvo in šport (2007) je že pred leti opozarjalo, da mora šolstvo slediti napredku gospodarstva in tehnologije ter miselnosti v družbi nasploh. Poudarjalo je, da si je treba prizadevati za nove načine poučevanja, da je izobraževanje treba vedno znova prilagajati novim razmeram in v pridobivanje znanja vključiti sodobne pripomočke. Danes, ko nas je presenetil koronavirus in z njim ukrepi za zaježitev pandemije, je bilo šolstvo prisiljeno, da v polni meri zasleduje omenjeni cilj in vključi nove načine poučevanja s sodobnimi tehnološkimi pripomočki, kot so uporaba elektronskih naprav, spleta, spletnih pripomočkov in različnih aplikacij.

Na drugi strani pa je potrebno poudariti, da tako kot se mora uradni šolski sistem prilagajati spremembam v svetu, mora tudi posameznik izpolnjevati zahteve svojega poklicnega in življenjskega okolja. Razvijanje individualnih sposobnosti je naloga vseh učencev. Naloga družbe pa je, da ustvari priložnosti v institucijah, kjer jih bodo lahko razvijali. Učenci, ki imajo možnost v polnosti udeležiti svoje potenciale in izkoristijo to možnost, so gonilo

družbenega, gospodarskega in kulturnega napredka vsake države (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007).

2.2 Izobraževanje na daljavo

Izobraževanje na daljavo je opredeljeno kot oblika izobraževanja, za katero je značilno, da sta učitelj in učenec prostorsko ločena in da komunikacijo med njima in učenci omogočajo različne vrste tehnologij (Rupnik Vec in Mithans, 2020).

Začetki izobraževanja na daljavo segajo v čas pojava in razvoja poštnih storitev, ki so bile prvi posrednik pri prenašanju pisnih vsebin in so omogočile nastanek dopisnega izobraževanja. Dopisno izobraževanje je bilo tako ena izmed prvih oblik izobraževanja na daljavo. Učna gradiva so dobivali dopisniki po pošti po vnaprej predpisanem zaporedju, zagotovljeno je bilo predvsem pridobivanje teoretičnega znanja, manj pa pridobivanje raznih veščin in praktičnih znanj. Pomanjkljivost takega načina izobraževanja je pomanjkljiva dvosmerna komunikacija in pomanjkanje vzgojne komponente (Krajnc, 1979).

Za izobraževanje na daljavo se v strokovni literaturi uporabljajo še izrazi učenje na daljavo, e-učenje in spletno učenje. V najožjem pomenu učenje na daljavo (učenčeva dejavnost) skupaj s poučevanjem na daljavo (dejavnost učitelja) tvorita izobraževanje na daljavo (Rupnik Vec in Mithans, 2020).

Učinkovito izobraževanje na daljavo zahteva dobro organizacijo pouka na daljavo, ki vključuje naslednje komponente (Inovativna pedagogika 1:1, 2020):

a) Dobro obveščanje in komunikacija

- Potrebno je organizirati dobro komunikacijo med učenci in učitelji.
- Učitelji morajo podajati jasna navodila, da učenec dobro ve, kje najde navodila za delo.
- Učitelji morajo učence redno obveščati, da so na tekočem z vsemi informacijami (Inovativna pedagogika 1:1, 2020).

b) Jasna navodila za delo

- Ohranjati je potrebno komunikacijske kanale, ki so jih vsi navajeni.
- Pomembno je, da vsi redno spremljajo navodila za tekoče delo.
- Navodila morajo biti jasna, pri čemer se navodila predajo preko elektronske pošte, spletnih učilnic in po potrebi preko družbenih omrežjih (Inovativna pedagogika 1:1, 2020).

c) Aktivnosti in oddaja dokazov učenja

- Gradivo za učenje lahko učenci prejmejo v najrazličnejših oblikah, kot so na primer televizijske oddaje, dokumentarci in drugi video posnetki, učbeniki in spletni učbeniki.
- Aktivnosti lahko potekajo preko videokonferenčnih sistemov, kot so na primer Zoom, Teams, preko spletnih aplikacij in učnih listov, ki so objavljeni na spletu.
- Oddaja dokazov je pomembna za preverjanje znanja in dokazovanja, da učenci res opravljajo šolsko delo doma. Pošiljanje domačih nalog preko elektronske pošte ni pregledno, saj se veliko sporočil nabere, zato je bolj smotrna uporaba spletnih učilnic ali drugih preglednih programov (Inovativna pedagogika 1:1, 2020).

č) Povratne informacije

- Povratne informacije so zelo pomembne, saj preko njih učenci prejmejo informacijo, ali gredo v pravo smer in jih služijo kot navodila za naprej.
- Povratne informacije morajo biti pravočasne, jasne in usmerjene na posameznika (Inovativna pedagogika 1:1, 2020).

Na glede na to, katera tehnologija se uporablja za sporazumevanje med učiteljem in učenci, njena raba v pedagoški praksi omogoča izboljšanje in inoviranje vzgojno-izobraževalnega procesa s prostorsko in časovno neodvisno izpeljavo učnega procesa, s prožnostjo in raznolikostjo komunikacijskih načinov in z dostopnostjo in odprtostjo izobraževalnih virov (Bregar, 2013, v Rupnik Vec in Mithans, 2020).

2.3 Ocenjevanje znanja

Ocenjevanje znanja je opredeljeno kot vrednotenje in presojanje znanja posameznih učencev po končanem obdobju učenja in formalizacija te presoje v ocenah, ki so formalno

dogovorjene, kot opisne, številčne in besedne, ter imajo pomembne posledice. Pri ocenjevanju gre za merjenje, s katerim skušamo določiti, koliko se je posamezni učenec približal postavljenim učnim ciljem oziroma pričakovanim rezultatom (Žakelj, 2012).

Znanja ne moremo preveriti neposredno, saj ne moremo pogledati v glave učencev in izmeriti njihovih znanj. Merjenje znanja vedno poteka posredno, in sicer preko neke dejavnosti učencev, reševanja nalog v testih, odgovarjanja na zastavljena vprašanja, govornih nastopov in podobno (Zupanc, 2005).

Ocenjevanje mora izpolniti svoj prvotni namen, in sicer dokumentirati to, kar učenec ve in zna narediti. Če je ocenjevanje dobro izvedeno, lahko izpolni tudi drugi namen, to je spodbuditi kakovostno učenje (Šteh in Šarič, 2020). Znanje učitelj oceni, ko je učna snov učencem posredovana v celoti in so v učnem procesu realizirane vse etape učnega procesa, in sicer uvajanje, obravnavanje, vadenje, ponavljanje in preverjanje znanja (Žakelj, 2012).

Pri ocenjevanju znanja je pomembno, da se učitelj izogne subjektivnosti (Žakelj, 2012). Ko preverjamo doseganje učnih ciljev, moramo odgovore učencev objektivno vrednotiti. Na voljo moramo imeti enoznačna pravila za presojanje in ocenjevanje (Zupanc, 2005). Prav zaradi tega so vnaprej določena merila, po katerih ocenjuje učitelj (Žakelj, 2012). Pri ocenjevanju znanja so učni cilji postavljeni z dogovorom, prav tako je stopnja doseženih ciljev dogovor. V določenem času, na določeni stopnji se ljudje v družbi ustrezno dogovorijo glede standardov znanja pri doseganju učnih ciljev. Naravnih standardov znanja ni, kriteriji morajo biti dogovorjeni (Zupanc, 2005).

Kot poročata Šteh in Šarič (2020), so nekateri strokovnjaki kritični do obstoječih pristopov v ocenjevanju, pri katerih učitelj ostaja v vlogi tistega, ki presoja o kakovosti učenja in učnih dosežkov. Po njihovi oceni pozabljamo na to, da moramo učence opolnomočiti, da bodo znali samostojno presojati kakovost svojega znanja in uravnavati svoje učenje. Kot pravijo, bi morali uporabljati izraz *ocenjevanje kot del učenja*. Učenec bi moral biti kritični povezovalac med procesom ocenjevanja in učenja. Namreč, če je vpleten v proces ocenjevanja, osmisli informacijo, ki jo dobi, jo poveže s predhodnim znanjem, kompetencami in uravnava svoje učenje.

Zavedati se moramo, da sta si lahko nadzorna funkcija ocenjevanja znanja in na drugi strani spodbujanje učenja v nasprotju. Učenci se v procesu učenja bojijo razkriti svoje

ne/razumevanje, če imajo pred očmi ocenjevanje, pri katerem bodo morali izkazati obvladovanje določenega področja (Šteh in Šarič, 2020).

Pri ocenjevanju znanja v slovenskem šolskem sistemu se uporabljajo opisne in številčne ocene. Boljše znanje pri učencih naj bi pri ocenjevanju pomenilo višji dosežek (Zupanc, 2005). Marjanovič Umek, Sočan in Bajc (2006) pravijo, da se pri pojasnjevanju šolske ocene pomembne tako učenčeve spremenljivke (izobrazba učenčevih staršev, pričakovanja učencev o nadaljnjem šolanju, število knjig doma, odnos učencev do šolskih predmetov) kot šolske spremenljivke (število in pogostost šolskih nalog, upoštevanje domačih nalog pri ocenjevanju učenčevega znanja, lokalna skupnost, v kateri je šola, število učencev v šoli).

2.3.1 Ocenjevanje znanja v času izobraževanja na daljavo

Po poročanju Zavoda RS za šolstvo (2020) je ocenjevanje znanja že v običajnih razmerah ena izmed najbolj občutljivih učnih dejavnosti. Še toliko bolj to velja, ko izobraževanje poteka na daljavo in v okoliščinah, ki pomembno vplivajo na organizacijsko in didaktično kakovost pouka na daljavo. K ocenjevanju znanja na daljavo pripomorejo orodja, aplikacije in informacijske platforme, preko katerih učitelj izvaja ocenjevanja znanja.

Ker pri izobraževanju na daljavo učenci in učitelji delujejo v različnih okoliščinah, v katerih poteka izkazovanje znanja učencev, je potreben temeljit razmislek o tem, kako je mogoče oceniti učenčevo razumevanje in obvladovanje učnih vsebin z vprašanji in nalogami, ki ne terjajo le preproste reprodukcije oziroma priklica informacij iz spomina (Zavod RS za šolstvo, 2020).

V času pandemije in posledično zaprtja šol so morale šole prilagoditi oziroma dopolniti navodila za ocenjevanje znanja pri poučevanju na daljavo. V dopolnjenih navodilih je zaslediti, da naj ustno ocenjevanje znanja poteka z uporabo videokonferenčnih orodij. Ocenjevanje znanja s pisnimi preizkusi se naj izvaja v spletni učilnici in po potrebi pod videokonferenčnim nadzorom. Učitelji in učenci se morajo ravnati po navodilih, ki so del šolskih pravil za uporabo orodij za poučevanje na daljavo. Učitelj lahko oceni učenčevo delo, ki ga je opravil na daljavo ali ga upošteva pri skupni oceni, na primer domače naloge, učne liste, poročila, dnevnike, referate, seminarske naloge, projektne naloge, govorne nastope in drugo (SEPSŠ, 2020).

Zavod RS za šolstvo (2020) je že v času prvega vala pandemije koronavirusa in pouka na daljavo v lanskem šolskem letu 2019/2020 podal priporočilo, da se naj učitelji pri ocenjevanju znanja ne omejijo le na minimalne standarde znanja, ampak naj bo presoja odvisna od dejanskih možnosti za doseganje učnih ciljev in standardov znanja. Pri tem še posebej poudarjajo, da ni sprejemljivo, da se učence z učnimi težavami, posebnimi potrebami ali težavami z dostopom do IKT, zaradi česar težje sodelujejo pri izobraževanju na daljavo, vnaprej opredeli kot tiste, od katerih se zahteva zgolj doseganje minimalnih standardov znanja, ne da bi bile prej izkoriščene vse razpoložljive možnosti za ustrezno notranjo diferenciacijo in individualizacijo, ki jih je mogoče izvajati tudi na daljavo.

Splošna priporočila glede ocenjevanja znanja v času izobraževanja na daljavo so (Zavod RS za šolstvo, 2020):

- Pri ocenjevanju znanja je smiselno, da učitelj uporabi načine, s katerimi so se učenci seznanili že pri dejavnostih preverjanja. Učitelj naj zagotovi, da so učenci seznanjeni z načini in kriteriji ocenjevanja znanja.
- V času izvajanja izobraževanja na daljavo naj učitelj okrepi sistematično spremljanje napredka in razvoja učenca ter mu posreduje kakovostne povratne informacije o napredku in dosežkih.
- Pri ocenjevanju znanja naj učitelj uporabi različne oblike in načine ocenjevanja znanja, ki jih je uporabil že pri preverjanju znanja, kot so likovni, tehnični, praktični in drugi izdelki, ustni odgovori, seminarske naloge, projektno delo in nastopi učencev.
- Učitelj naj se izogiba ocenjevanju znanja učencev s pisnimi preizkusi znanja.
- Za namene ocenjevanja v času izobraževanja na daljavo učitelji določijo in prilagodijo kriterije ocenjevanja znanja in z njimi seznanijo učence pred začetkom ocenjevanja.

2.4 Goljufanje pri ocenjevanju znanja v šoli in na daljavo

Beseda *plonkati* v Slovarju slovenskega knjižnega jezika pomeni »skrivaj, na nedovoljen način si pomagati pri pisanju, reševanju nalog« (SSKJ, 2014).

Pri prebiranju strokovne literature sva ugotovili, da je teorije in raziskav, ki bi preverjale goljufanje pri ocenjevanju znanja v šoli zelo malo. Chirumamilla, Sindre in Nguyen-Duc (2020) v svoji raziskavi navajajo različne metode goljufanja pri ocenjevanju znanja, zlasti

uporabo prepovedanih pripomočkov, lažno predstavljanje, kukanje, prišepetavanje, medsebojno sodelovanje in zunanjo pomoč.

V raziskavi, ki jo je opravil Josephson Institute (2012) na vzorcu srednješolcev, se je pokazalo, da je več kot polovica ali 58 % dijakov v srednji šoli goljufala pri ocenjevanju znanja vsaj enkrat. Prav tako so Chirumamilla, Sindre in Nguyen-Duc (2020) preverjali mnenje učencev in učiteljev o goljufanju pri ocenjevanju v šoli in na daljavo. Na vzorcu 212 učencev in 162 učiteljev so ugotovili, da oboji menijo, da je lažje goljufati na daljavo, še posebej, kadar lahko uporabljajo lastne elektronske naprave in ne šolskih.

3 METODA

3.1 Udeleženci

V raziskavi je sodelovalo 595 udeležencev iz savinjske regije, od tega jih je 435 anketni vprašalnik izpolnilo v celoti in 160 delno. V raziskavo je bilo vključenih 425 (71 %) žensk in 170 (29 %) moških. Povprečna starost anketirancev je 16,9 let (SD = 6,34).

V raziskavo je bilo vključenih 19 % osnovnošolcev, 79 % srednješolcev in 2 % študentov, ki se izobražujejo v slovenskem šolskem sistemu. Vprašalnik so reševali učenci iz različnih osnovnih in srednjih šol savinjske regije ter študenti.

3.2 Pripomočki

Za namen raziskave sva oblikovali *Vprašalnik o goljufanju v času ocenjevanja znanja v šoli in na daljavo (Priloga 1)*, ki je vključeval 16 vprašanj. Štiri vprašanja so bila namenjena zbiranju demografskih podatkov, kot so spol, starost, izobrazba in letnik, medtem ko se je 12 vprašanj nanašalo na metode in načine ocenjevanje znanja ter na goljufanje učencev v času ocenjevanja znanja v šoli in na daljavo. Vsa vprašanja so bila zaprtega tipa, pri čemer sta zadnji vprašanji omogočali izbiro več možnih odgovorov, medtem ko so ostala vprašanja ponujala možnost izbire enega odgovora. Primer vprašanja: »Kako pogosto plonkaš v času ocenjevanja na daljavo?«

3.3 Postopek zbiranja podatkov

Podatke sva zbirali v mesecu januarju 2021. Vprašalnik sva pripravili s pomočjo spletnega programa Ika. Reševanje vprašalnika je potekalo v spletni obliki. Sodelujoče sva povabili k reševanju spletnega vprašalnika preko razrednih elektronskih naslovov in družbenega omrežja Facebook. Prav tako sva se obrnili na nekatere učitelje osnovnih šol v savinjski regiji in jih prosili, da so povezavo do spletnega vprašalnika posredovali njihovim učencem. Reševanje vprašalnika je bilo prostovoljno in anonimno.

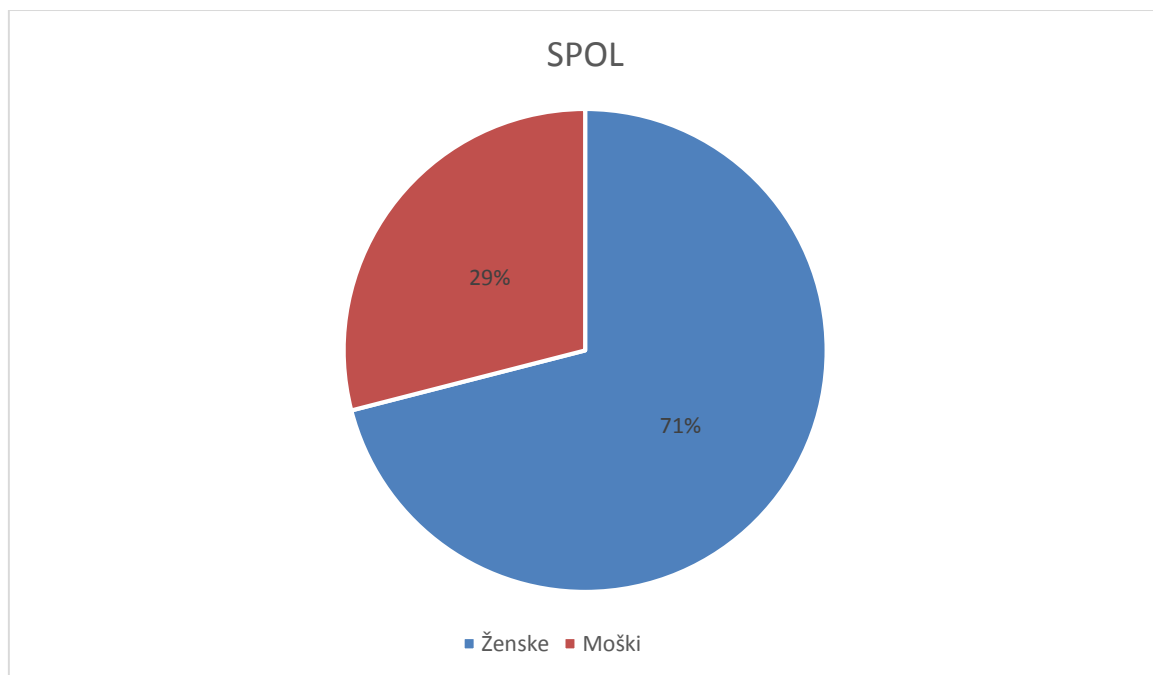
Podatke sva obdelali s pomočjo programa Excel ter jih predstavili v tabelni in grafični obliki.

4 REZULTATI

4.1 Opis vzorca

Tabela 1: Spol

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Moški	170	29 %
Ženske	425	71 %
Skupaj	595	100 %

Graf 1: Spol

Iz tabele in tortnega diagrama je razvidno, da je anketni vprašalnik rešilo več žensk kot moških.

Tabela 2: Starost

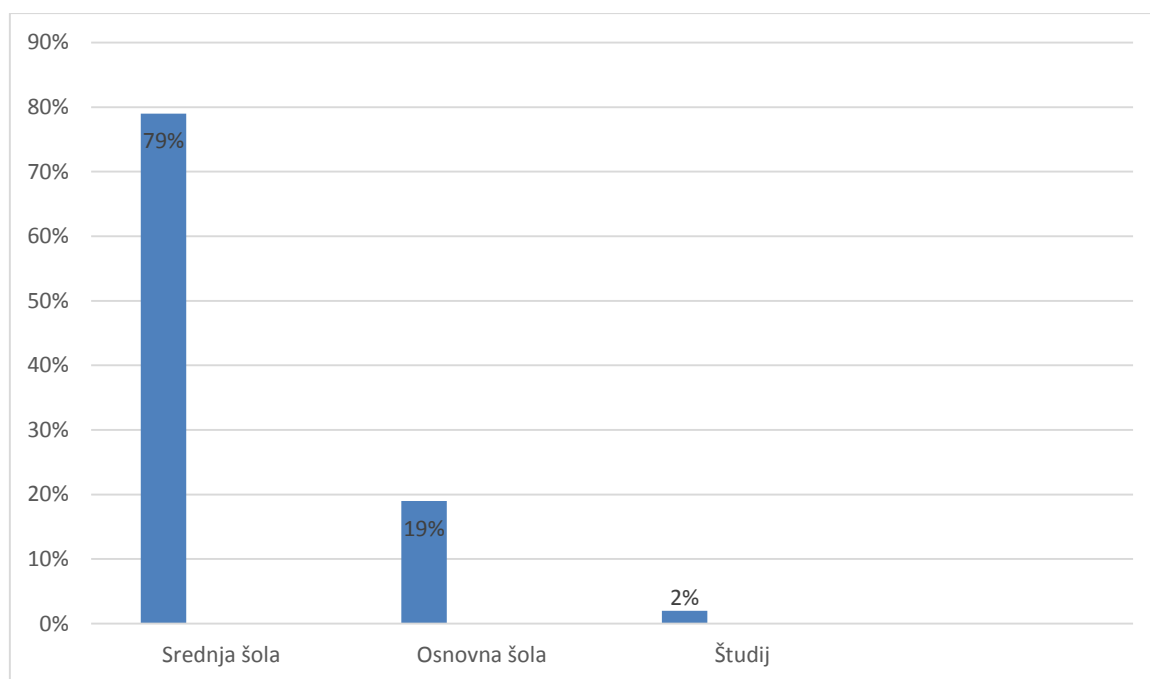
Frekvenca	Povprečje	SD
595	16,9	6,34

Na podlagi rezultatov iz tabele je razvidno, da je povprečna starost anketirancev 16,9 let, pri čemer je standardni odklon 6,34.

Tabela 3: Izobrazba

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Osnovna šola	102	19 %
Srednja šola	430	79 %
Študij	10	2 %
Skupaj	542	100 %

Iz rezultatov je razvidno, da največ anketirancev obiskuje srednjo šolo (79 %), sledijo jim osnovnošolci (19 %), najmanjši delež anketirancev je študentov.

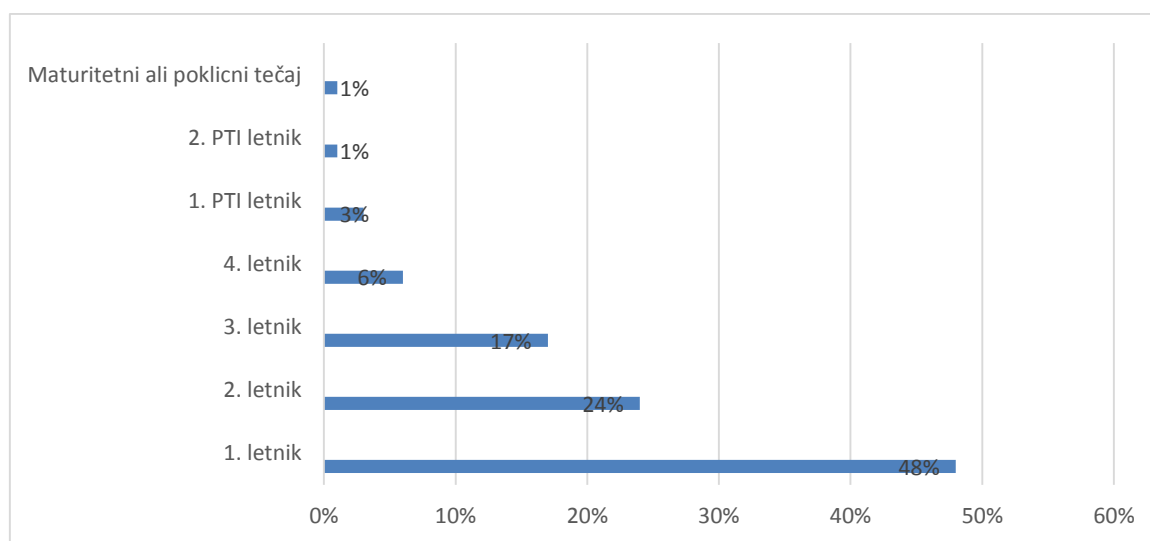
Graf 2: Izobrazba

Tudi stolpčni grafikon kaže, da največ anketirancev obiskuje srednjo šolo.

V nadaljevanju so prikazane frekvenca in strukturni odstotki za anketirance, ki obiskujejo srednjo šolo glede na letnik, ki ga obiskujejo.

Tabela 4: Letnik

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1. letnik	207	48 %
2. letnik	104	24 %
3. letnik	73	17 %
4. letnik	26	6 %
1. PTI letnik	12	3 %
2. PTI letnik	6	1 %
Maturitetni ali poklicni tečaj	6	1 %
Skupaj	434	100 %

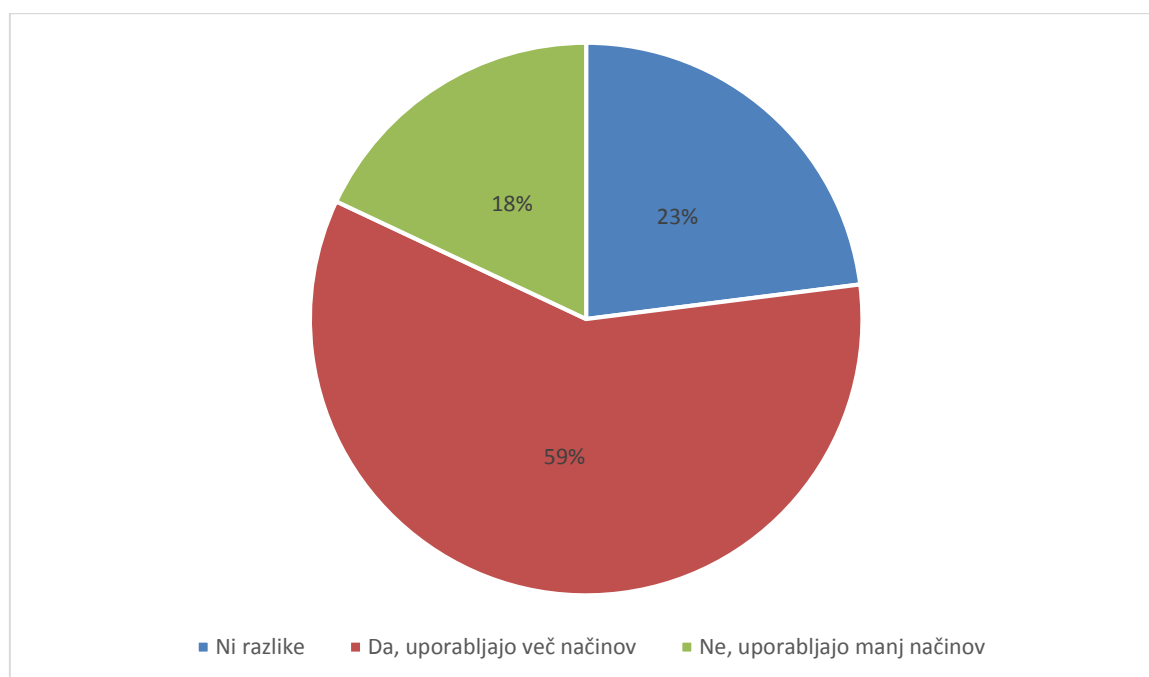
Graf 3: Letnik

Na podlagi rezultatov iz tabele in grafa je razvidno, da je anketni vprašalnik rešilo največ dijakov 1. letnika. Delež anketirancev upada glede na višji letnik.

4.2 Načini in metode ocenjevanja znanja na daljavo

Tabela 5: Načini ocenjevanja znanja na daljavo

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Da, več načinov	310	59 %
Ne, manj načinov	95	18 %
Ni razlike	120	23 %
Skupaj	525	100 %

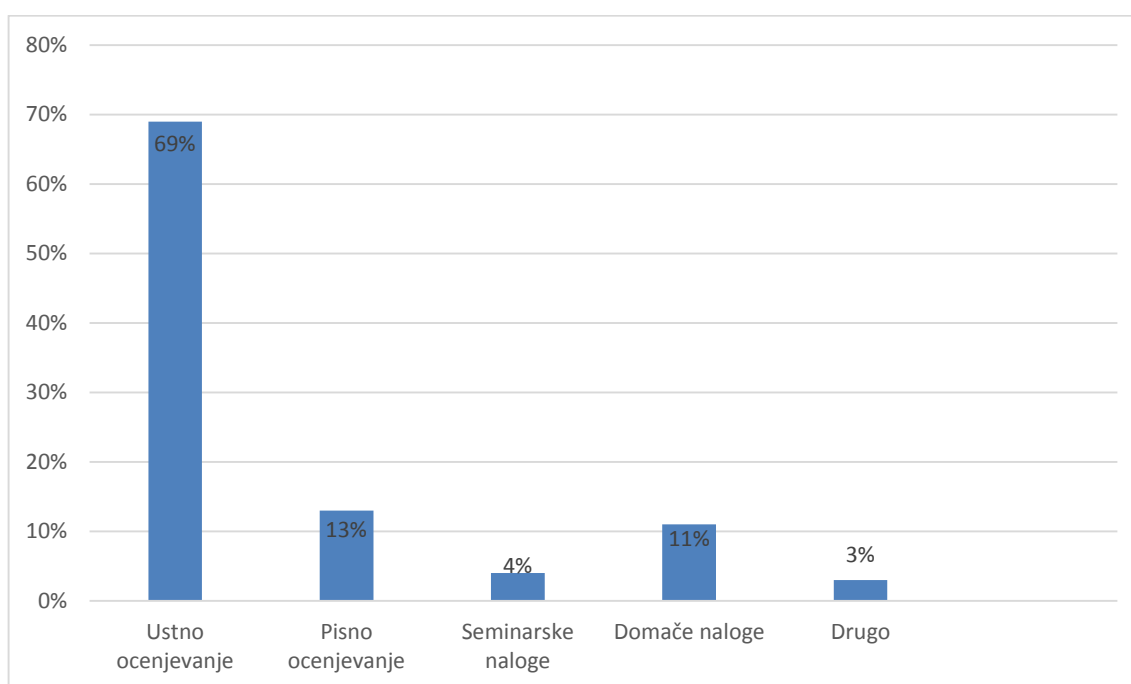

Graf 4: Načini ocenjevanja znanja na daljavo

Iz tabele in grafa je razvidno, da učenci menijo, da učitelji uporabljajo več načinov ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo kot v šoli (59 %). Skoraj četrtina (23 %) anketiranih učencev ni opazila razlike med uporabo načinov ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo in poukom v šoli. Najmanj (18 %) učencev meni, da učitelji v času ocenjevanja pri pouku na daljavo uporabljajo manj načinov ocenjevanja, kot so jih v šoli.

Tabela 6: Najpogostejši način ocenjevanja znanja na daljavo

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Ustno ocenjevanje	352	69 %
Pisno ocenjevanje	65	13 %
Seminarske naloge	22	4 %
Domače naloge	54	11 %
Drugo	17	3 %
Skupaj	510	100 %

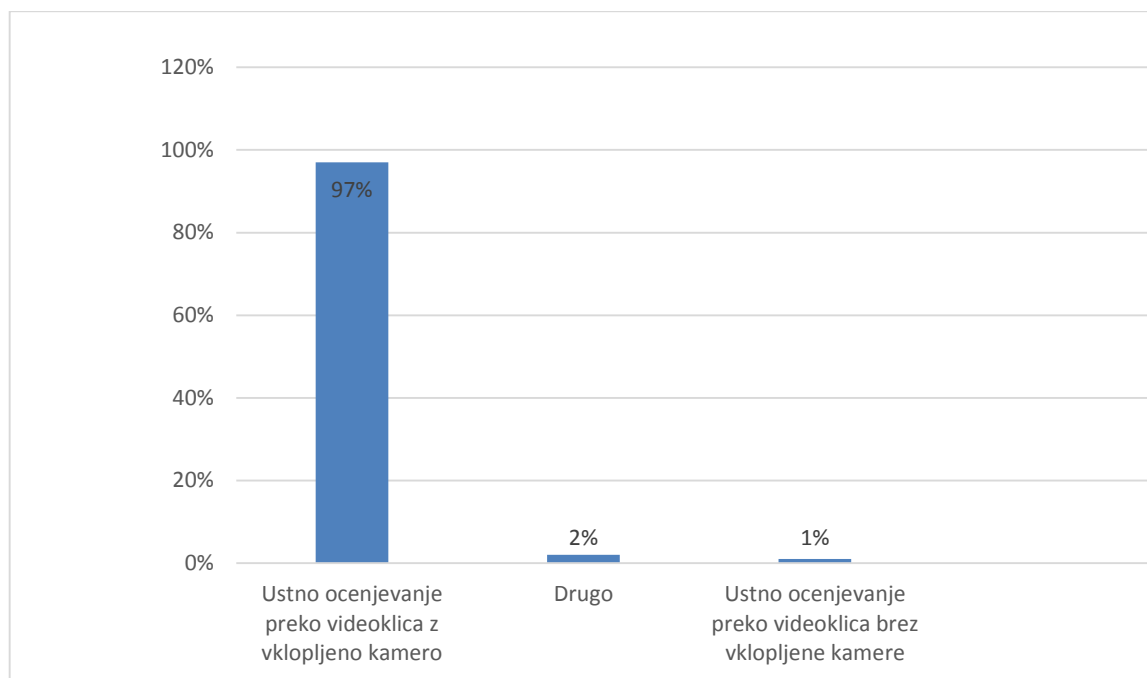

Graf 5: Najpogostejši načini ocenjevanja znanja na daljavo

Rezultati so pokazali, da je najpogostejši način ocenjevanja pri pouku na daljavo, ki ga uporabljajo učitelji, ustno ocenjevanje (69 %), sledita pisno ocenjevanje (13 %) in ocenjevanje domačih nalog (11 %). Najmanj pogost način ocenjevanja so seminarske naloge (4 %), medtem ko so nekateri udeleženci (3 %) pod drugo navajali različne odgovore: vse od naštetega, govorne nastope, kvize in PowerPoint predstavitve.

Tabela 7: Najpogostejša metoda ustnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Video klic s kamero	484	97 %
Video klic brez kamere	6	1 %
Drugo	7	2 %
Skupaj	497	100 %

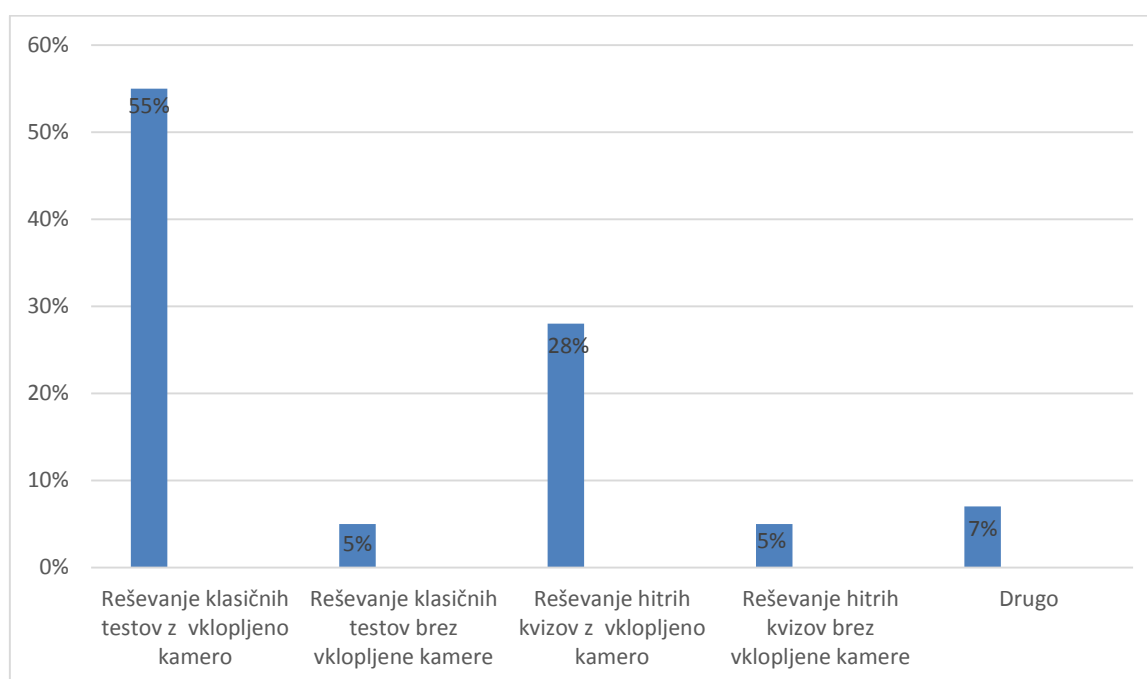

Graf 6: Najpogostejša metoda ustnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo

Iz tabele in grafa je razvidno, da glede na opažanja anketirancev, učitelji največ sprašujejo oziroma ustno ocenjujejo preko video klica z obvezno vklopljeno kamero. 97 % anketirancev poroča, da je to najbolj pogost način ustnega ocenjevanja znanja. Zelo majhen delež anketirancev, le 1 % ali 6 anketirancev poroča, da pri njih najpogosteje poteka ustno ocenjevanje preko video klica brez obvezno vklopljene kamere. O drugih načinih ustnega ocenjevanja znanja na daljavo kot najpogostejši uporabljeni način ustnega ocenjevanja poroča enako majhen odstotek anketiranih učencev, to je 2 % ali 7 anketiranih. Anketiranci so kot druge možnosti navedli PowerPoint predstavitev, govorne nastope, vse od naštetega in tudi to, da sploh nimajo ustnega ocenjevanja.

Tabela 8: Najpogostejša metoda pisnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Klasični test s kamero	270	55 %
Klasični test brez kamere	25	5 %
Hitri kviz s kamero.	137	28 %
Hitri kvizov brez kamere	24	5 %
Drugo	31	7 %
Skupaj	487	100 %

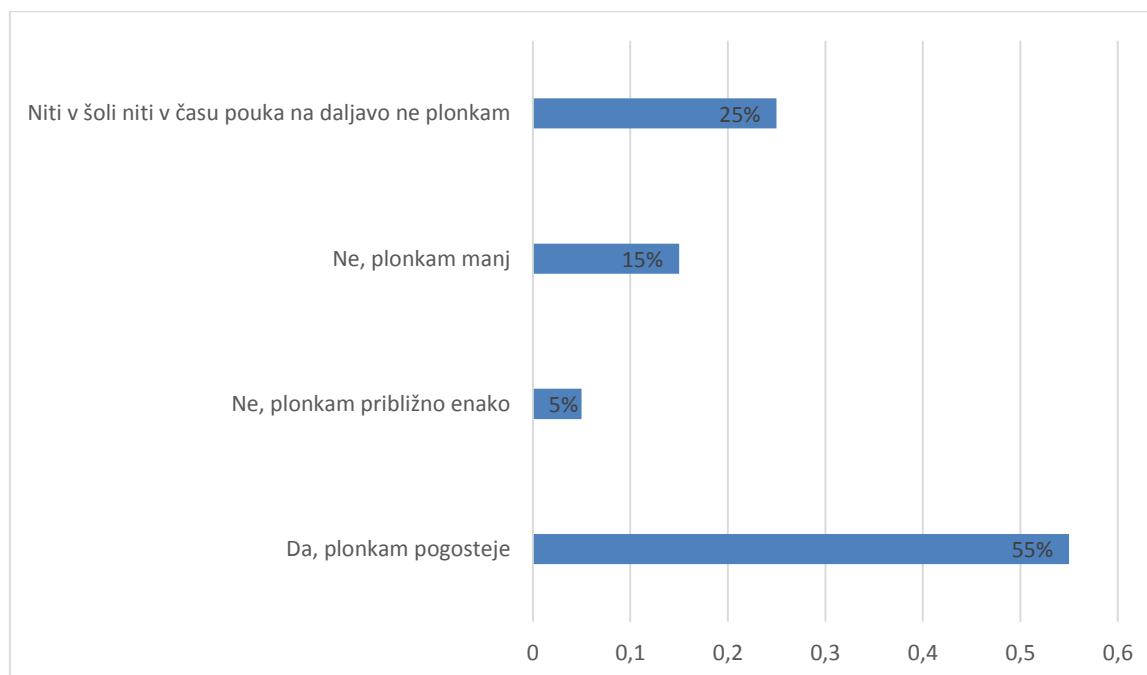
Graf 7: Najpogostejša metoda pisnega ocenjevanja znanja pri pouku na daljavo

Iz tabele in grafa je razvidno, da pisno ocenjevanje znanja na daljavo največkrat poteka v obliki klasičnih testov (npr. 45 minut) z obvezno vklopljeno kamero (55 %). Kot druga najbolj pogosta metoda za pisno ocenjevanje znanja so hitri testi, ki se izvajajo ob obvezno vklopljeni kameri (28 %). Najmanj pogosti metodi pisnega ocenjevanja znanja sta reševanje klasičnih testov in reševanje hitrih testov, pri čemer ni pogoj obvezno vklopljena kamera (v obeh primerih je o omenjeni metodi kot najpogostejši obliki pisnega ocenjevanja znanja na daljavo poročalo po 5 % anketiranih učencev). Zanimiv je podatek, da je 31 anketirancev ali 7 % poročalo o drugih možnostih. Navajali so, da pisnih ocenjevanj znanja na daljavo nimajo ali da rešujejo teste v času pouka na daljavo v obliki esejskih vprašanj.

4.3 Primerjava goljufanja med ocenjevanjem znanja v šoli in na daljavo

Tabela 9: Primerjava goljufanja med poukom na daljavo in fizično na šoli

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Da, plonkam pogosteje	259	55 %
Ne, plonkam približno enako	72	15 %
Ne, plonkam manj	26	5 %
Niti v šoli niti v času pouka na daljavo ne plonkam	121	25 %
Skupaj	478	100 %

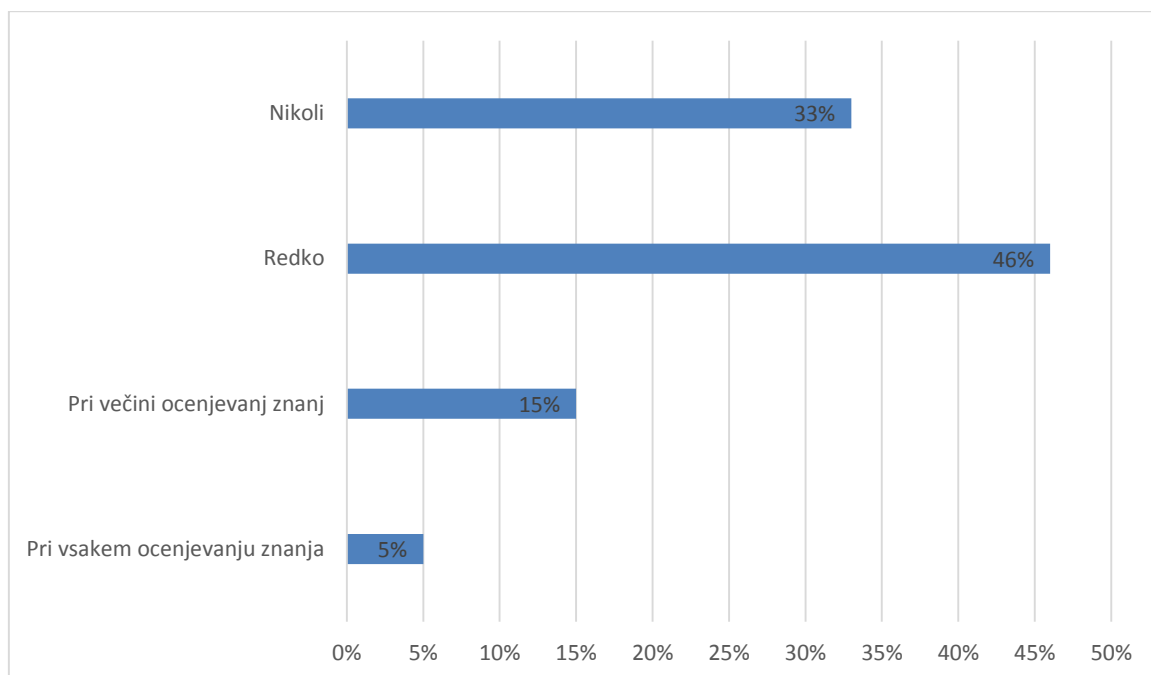

Graf 8: Primerjava goljufanja med poukom na daljavo in fizično na šoli

Nekaj več kot polovica anketirancev pri ocenjevanju znanja goljufa pogosteje, ko poteka pouk na daljavo. 15 % jih goljufa približno enako, medtem ko le 5 % anketirancev poroča, da v času pouka na daljavo goljufa manj kot v šoli. Petina anketirancev (25 %) ne goljufa niti v šoli niti v času pouka na daljavo.

Tabela 10: Pogostost goljufanja v času pouka fizično na šoli

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Pri vsakemu ocenjevanju	23	5 %
Pri večini ocenjevanja	73	15 %
Redko	221	46 %
Nikoli	159	33 %
Skupaj	476	100 %

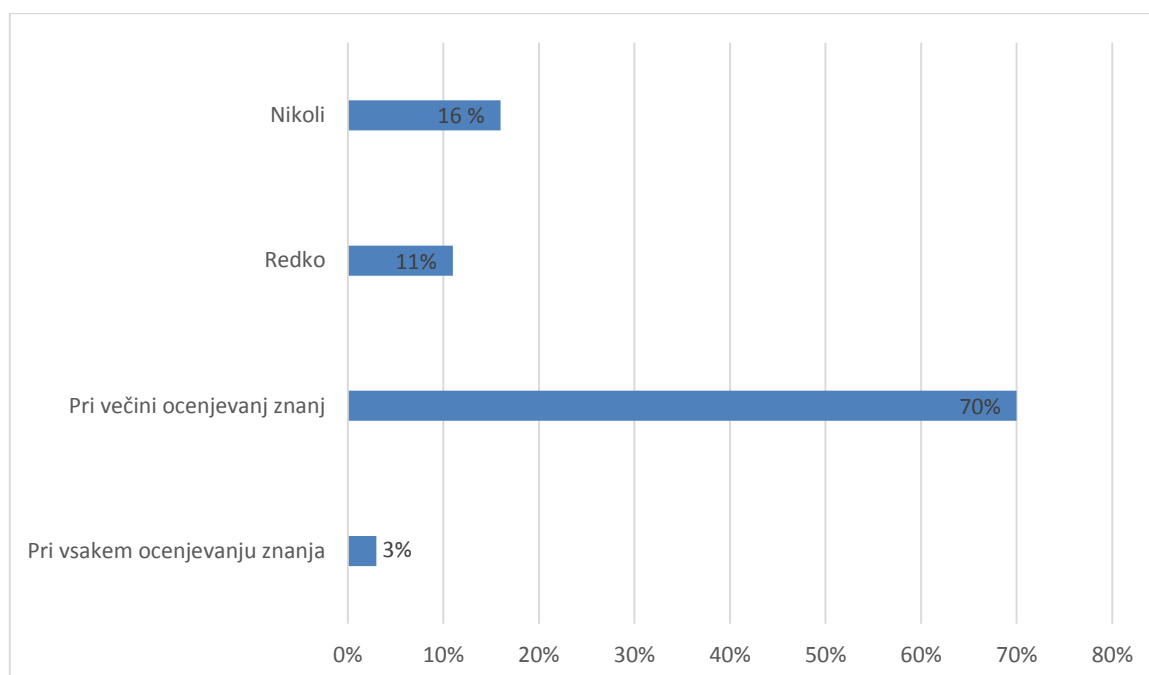

Graf 9: Pogostost goljufanja v času pouka fizično na šoli

Iz rezultatov je razvidno, da anketiranci redko goljufajo pri ocenjevanju znanja, ko poteka pouk fizično v šoli (46 %). Malo več kot tretjina (33 %) jih nikoli ne goljufa, medtem ko jih 15 % pri večini ocenjevanj znanja ter 5 % pri vsakem ocenjevanju znanja v šoli.

Tabela 11: Pogostost goljufanja v času pouka na daljavo

Odgovori	Frekvenca	Odstotki
Pri vsakemu ocenjevanju	13	3 %
Pri večini ocenjevanju znanja	330	70 %
Redko	54	11 %
Nikoli	75	16 %
Skupaj	472	100 %

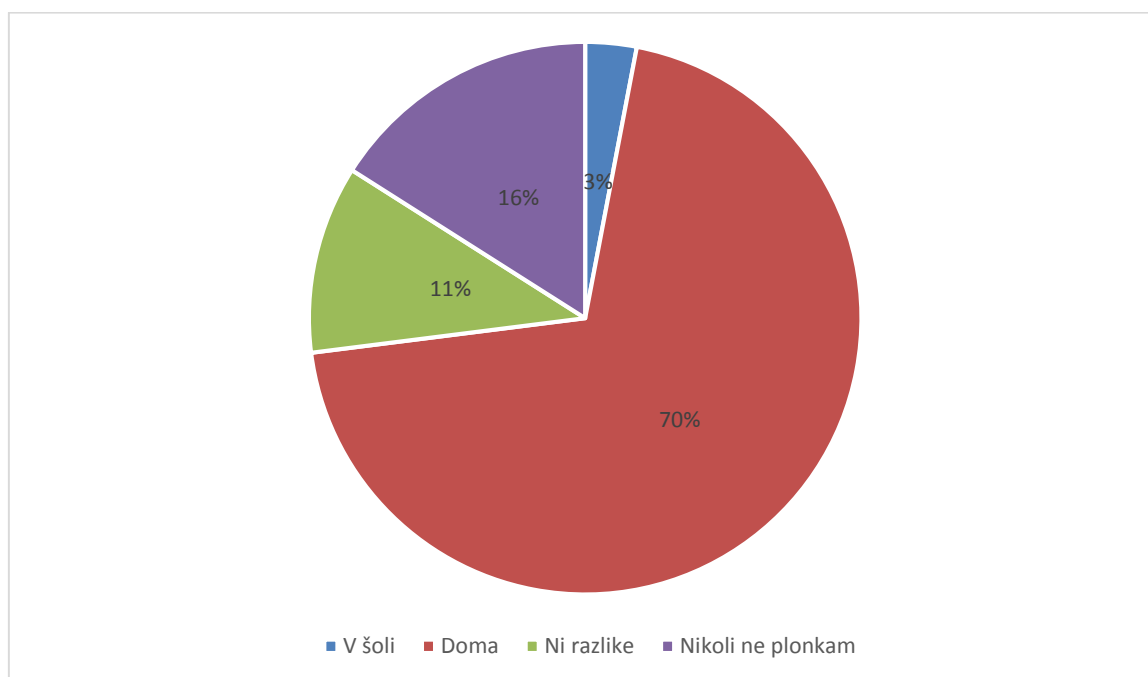

Graf 10: Pogostost goljufanja v času pouka na daljavo

Iz rezultatov je razvidno, da velika večina anketirancev, teh je 70 %, pri ocenjevanju znanja na daljavo goljufa pri večini ocenjevanj znanj. Pri vsakem ocenjevanju znanja goljufa 3 % anketirancev, medtem ko redko goljufa 11 %. V času ocenjevanja na daljavo je 16 % anketirancev nikoli ne goljufa.

Tabela 12: Kje lažje plonkaš?

Odgovori	Frekvenca	Odstotki
V šoli	13	3 %
Doma	330	70 %
Ni razlike	54	11 %
Nikoli ne plonkam	75	16 %
Skupaj	472	100 %

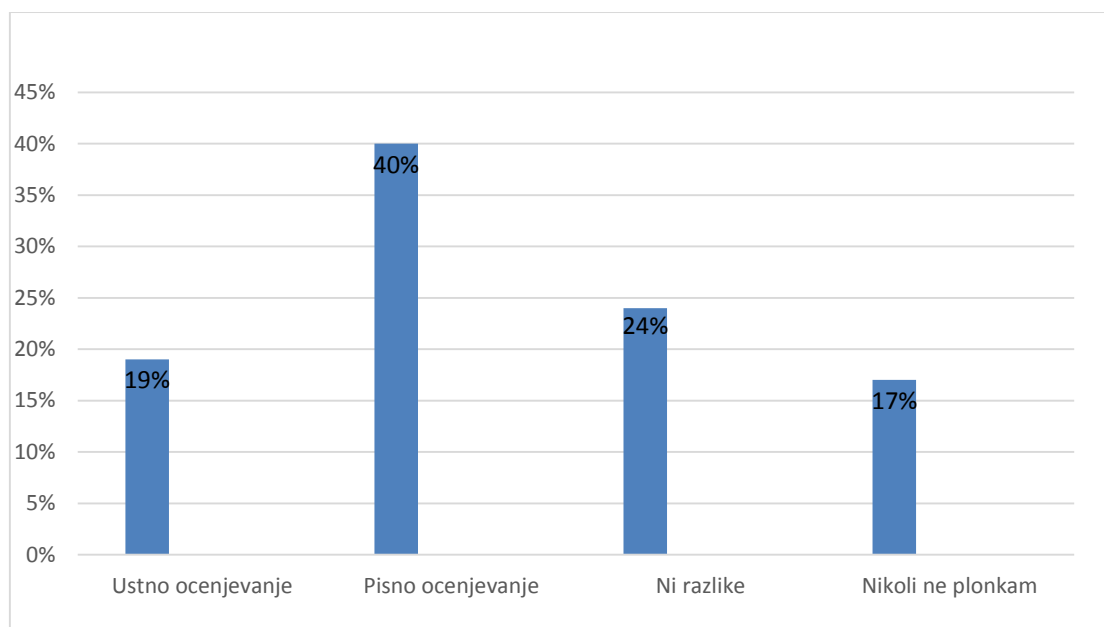

Graf 11: Kje lažje plonkaš?

Večina anketiranih učencev lažje goljufa pri ocenjevanju znanja doma v primerjavi z ocenjevanjem v šoli, teh je 70 %. V šoli lažje goljufa izdatno manj vprašanih, teh je 3 %. 11 % anketirancev ne opazi razlike v težavnosti goljufanja glede na prostor ocenjevanja znanja, medtem ko jih 16 % navaja, da nikoli ne goljufa.

Tabela 13: Kje lažje plonkaš v času pouka na daljavo?

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Ustno ocenjevanje	89	19 %
Pisno ocenjevanje	187	40 %
Ni razlike	111	24 %
Nikoli ne plonkam	82	17 %
Skupaj	469	100 %

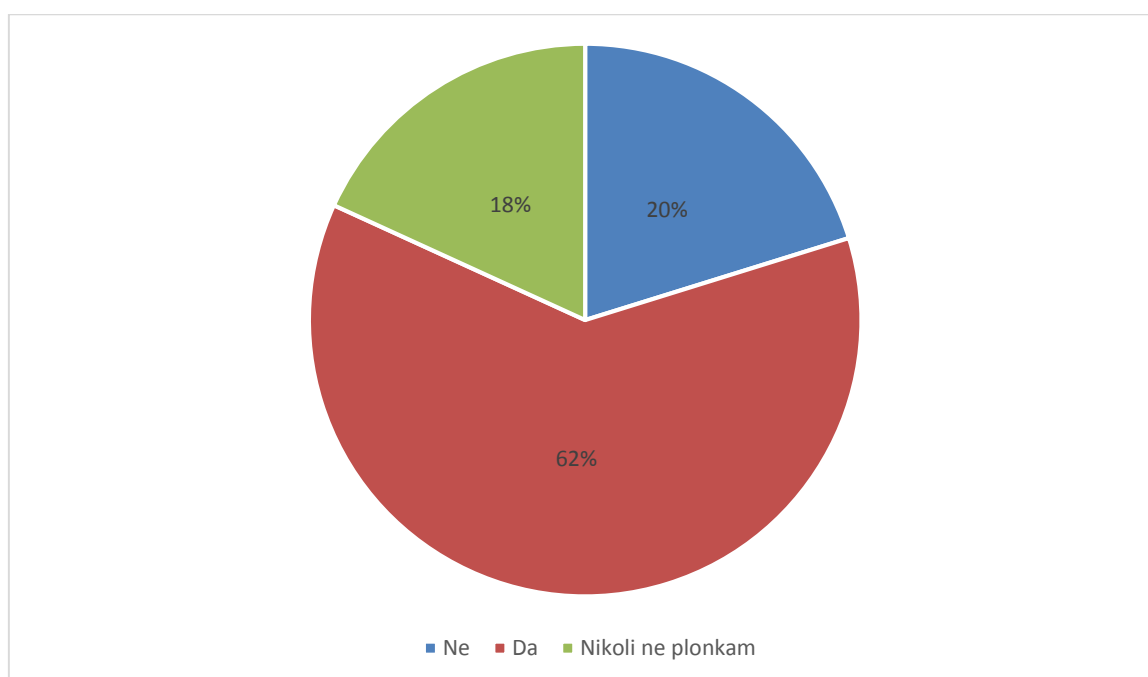
Graf 12: Kje lažje plonkaš v času pouka na daljavo?

Iz rezultatov je razvidno, da anketirani učenci v času ocenjevanja na daljavo najlažje goljufajo pri pisnem ocenjevanju znanja, teh je 40 %. 24 % anketirancev je mnenja, da ni razlike, medtem ko 19 % meni, da lažje goljufa pri ustnem ocenjevanju znanja. V času pouka na daljavo 17 % anketirancev poroča, da nikoli ne goljufa.

4.4 Načini goljufanja pri ocenjevanju znanja v šoli in na daljavo

Tabela 14: Uporaba novih načinov goljufanja pri ocenjevanju na daljavo

Odgovori	Frekvenca	Odstotki
Da	185	62 %
Ne	94	20 %
Nikoli ne plonkam	85	18 %
Skupaj	464	100 %

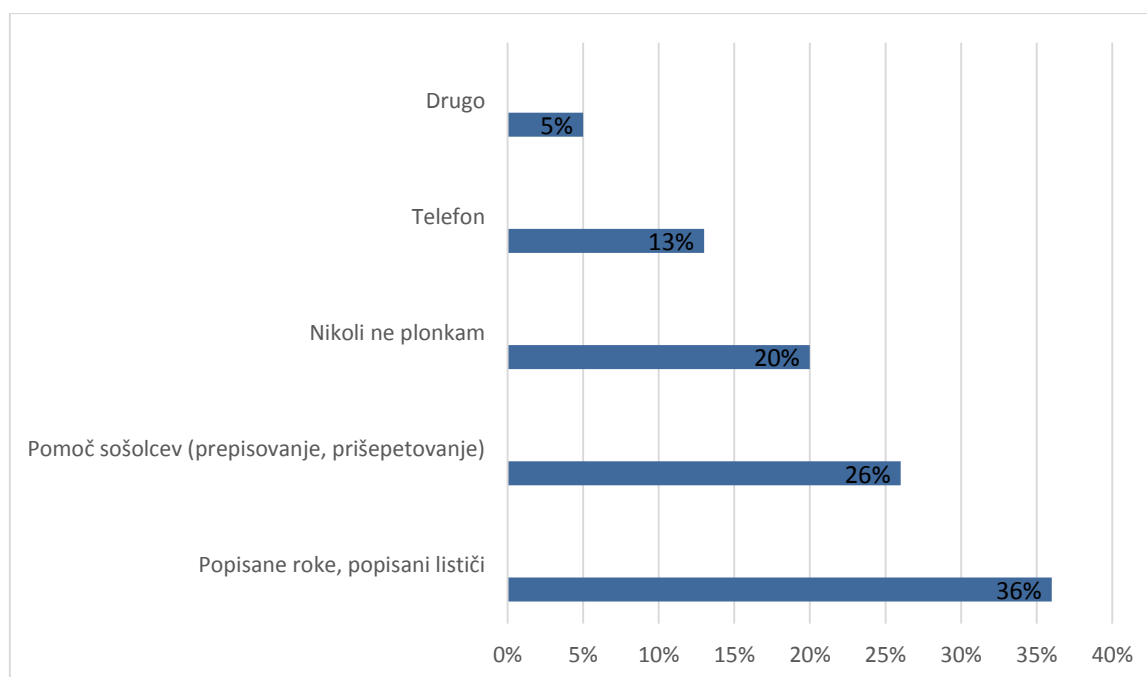
Graf 13: Uporaba novih načinov goljufanja pri ocenjevanju na daljavo

Na podlagi rezultatov iz tabele in grafa je razvidno, da je večina anketiranih učencev odkrila oziroma uporabljala nove načine goljufanja v času ocenjevanja znanja na daljavo (62 %) v primerjavi z goljufanjem v šoli. Na drugi strani jih 20 % poroča, da pri goljufanju niso uporabljali novih načinov oziroma metod goljufanja. 18 % anketiranih nikoli ne plonka v času ocenjevanja znanja na daljavo.

Na vprašanje o tem, katere načine plonkanja uporabljajo, kadar poteka ocenjevanje fizično na šoli, so sodelujoči lahko izbrali več možnih odgovorov.

Tabela 15: Načini goljufanja v času ocenjevanja fizično na šoli

Odgovori	Frekvence	Odstotek
Pomoč sošolcev (prepisovanje, prišepetavanje)	166	26 %
Popisane roke, popisani lističi	228	36 %
Telefon	86	13 %
Nikoli ne plonkam	131	20 %
Drugo	29	5 %

Graf 14: Načini goljufanja v času ocenjevanja fizično na šoli

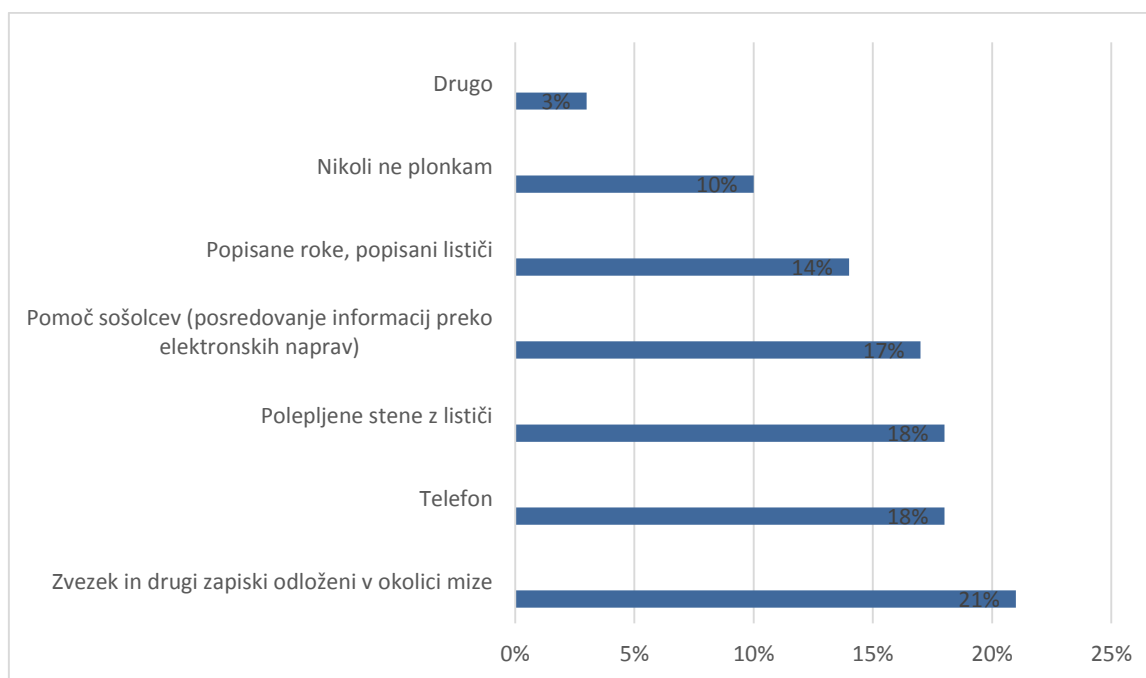
Ko poteka ocenjevanje fizično v šoli, anketiranci najlažje goljufajo s pomočjo popisanih lističev in popisanih rok (36 %). Veliko jih je izbralo odgovor, ki pravi, da najlažje goljufajo s pomočjo sošolcev (26 %). Telefon uporablja 13 %, medtem ko jih 20 % navaja, da nikoli ne goljufa v času ocenjevanja znanja fizično na šoli. Kot druge možnosti je 5 % anketirancev navajalo naslednje metode goljufanja v času ocenjevanja znanja v šoli: pisanje švingelcev na šolsko mizo s svinčnikom, Word zapiske na telefonu, uporabo slušalk z namenom, da mi izbrana oseba govori odgovore.

V nadaljevanju so prikazani rezultati anketirancev, ki so odgovarjali na vprašanje o tem, katere načine plonkanja uporabljajo, kadar poteka ocenjevanje na daljavo. Tudi pri tem vprašanju so sodelujoči lahko izbrali več možnih odgovorov.

Tabela 16: Načini goljufanja v času ocenjevanja na daljavo

Odgovori	Frekvence	Odstotek
Pomoč sošolcev (posredovanje informacij preko elektronskih naprav)	164	17 %
Popisane roke, popisani lističi	132	14 %
Telefon	177	18 %
Zvezek in drugi zapiski, odloženi v okolici mize	200	21 %
Polepljene stene z zapiski	173	18 %
Nikoli ne plonkam	96	10 %
Drugo	28	3 %

V večini primerov si anketiranci pomagajo s pomočjo zvezkov in zapiskov, ki so odloženi v bližino mize (21 %). Na drugo mesto sta se uvrstila odgovora, ki pravita, da anketiranci za goljufanje uporabljajo telefon (18 %) in polepljene stene z zapiski (18 %). 3 % anketiranih je kot druge možnosti navedlo naslednje metode goljufanja pri ocenjevanju znanja na daljavo: zapis učne snovi na računalnik ter sočasno gledanje snovi in testa na računalniku, zapiske na računalniku, na ekranu drugega računalnika, zapiske v Wordovem dokumentu, polepljene listke na ekranu računalnika in uporaba slušalk.

Graf 15: Načini goljufanja v času ocenjevanja na daljavo

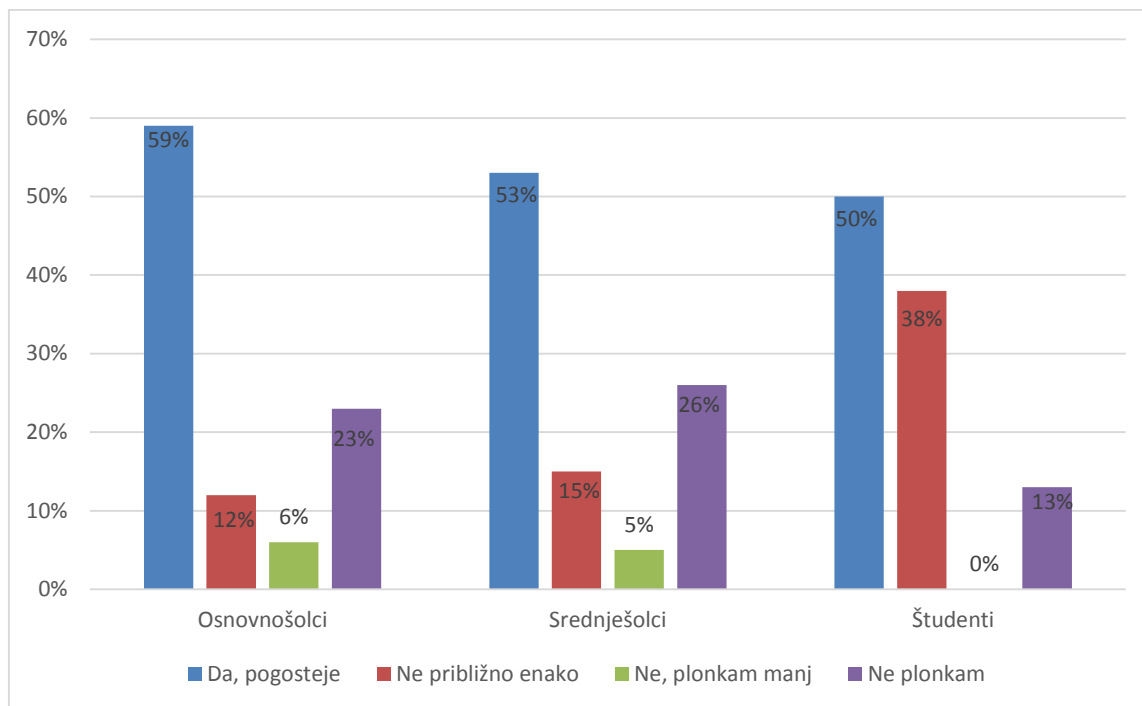
Tudi iz grafa je razvidno, da anketiranci pri ocenjevanju na daljavo v največji meri uporabljajo zvezke in zapiske v bližini mize.

4.5 Primerjava goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti

Dodatno sva preverili, ali se pogostost goljufanja pri ocenjevanju na daljavo razlikuje med osnovnošolci, srednješolci in študenti.

Tabela 17: Primerjava pogostosti goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti

		Da, pogosteje.	Ne, približno enako.	Ne, plonkam manj.	Ne plonkam	Skupaj
Osnovnošolci	f	46	9	5	18	78
	%	59 %	12 %	6 %	23 %	100 %
Srednješolci	f	209	60	21	102	392
	%	53 %	15 %	5 %	26 %	100 %
Študenti	f	4	3	0	1	8
	%	50 %	38 %	0 %	13 %	100 %

Graf 16: Primerjava pogostosti goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti

Rezultati so pokazali, da v vseh treh skupinah, osnovnošolci, srednješolci in študenti, udeleženci poročajo, da v času ocenjevanja znanja na daljavo pogosteje goljufajo. Deleži se gibljejo od 50 % pri študentih do 59 % pri osnovnošolcih.

5 RAZPRAVA

V skladu s cilji najine raziskave sva preverili, ali učitelji pri pouku na daljavo uporabljajo več različnih metod ocenjevanja znanja kot v šoli (H 1), ali so učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo pogosteje goljufali kot v šoli (H 2) in, ali so učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo odkrili nove načine goljufanja (H 3). Dodatno sva preverili, ali srednješolci v času pouka na daljavo pogosteje goljufajo v primerjavi z osnovnošolci in študenti (H 4).

5.1 Načini in metode ocenjevanja znanja na daljavo

Ugotovili sva, da večina učencev (59 %) poroča, da učitelji pri pouku na daljavo pri ocenjevanju znanja uporabljajo več metod ocenjevanja kot v šoli. Kljub temu 23 % vprašanih meni, da ni razlike. Nekaj vprašanih ali 18 % meni, da učitelji pri ocenjevanju znanja na daljavo uporabljajo manj metod ocenjevanja (*glej tabelo 5 in graf 4*). Zaradi večinskega mnenja učencev, ki so sodelovali v raziskavi, sva hipotezo 1, ki pravi, da ***pri pouku na daljavo učitelji uporabljajo več različnih metod ocenjevanja znanja kot v šoli***, potrdili.

Na podlagi dobljenih rezultatov sklepava, da učitelji uporabljajo raznolike metode pri ocenjevanju znanja na daljavo, ker pouk poteka na drugačen način, kot smo ga vajeni v šoli in je tudi osebni stik med učenci in učitelji manjši, zato učitelji uporabljajo tudi takšne metode ocenjevanja, ki ne zahtevajo toliko osebnega stika, zlasti seminarske naloge, domače naloge in referati.

Ugotovili sva tudi, da učitelji pri delu na daljavo v večini primerov uporabljajo ustno ocenjevanje. Meniva, da se za to metodo odločajo, ker tako lažje nadzirajo učence in jim s tem poskušajo preprečiti goljufanje. Ustno ocenjevanje največkrat, kar v 97 %, poteka z vklopljenimi kamerami in mikrofoni. Sklepava, da že iz prej omenjenega razloga, da bi učitelji lažje nadzirali učence.

4.2 Primerjava goljufanja med ocenjevanjem znanja v šoli in na daljavo

Na podlagi dobljenih rezultatov sva ugotovili, da več kot polovica anketiranih učencev (54 %) pri ocenjevanju znanja na daljavo goljufa pogosteje kot v šoli. Le nekaj učencev (5 %) je označilo, da pri delu na daljavo goljufa manj. 25 % jih je odgovorilo, da ne goljufajo niti v šoli niti pri delu na daljavo. 15 % učencev je izbralo odgovor, ki pravi, da goljufajo enako pri ocenjevanju na daljavo kot pri ocenjevanju v šoli. Prav tako 73 % anketirancev poroča, da v

času pouka na daljavo goljufajo pri vsakem ali večini ocenjevanj, medtem ko jih le 27 % poroča, da goljufajo redko ali nikoli. Kadar poteka ocenjevanje fizično na šoli, jih pri vsakem ali večini ocenjevanj goljufa 20 %. Zaradi večinskega odgovora anketirancev sva drugo hipotezo, ki pravi, da ***učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo pogosteje goljufajo kot v šoli***, potrdili.

Dodatno sva preverili, pri katerem načinu ocenjevanja znanja učenci najlažje plonkajo v času pouka na daljavo. Največ, 40 % vprašanih poroča, da najlažje goljufa pri pisnem ocenjevanju, medtem ko je 19 % učencev mnenja, da najlažje goljufajo pri ustnem ocenjevanju znanja.

Dobljene rezultate bi lahko povezali s predhodnimi ugotovitvami Chirumamilla, Sindre in Nguyen-Duc (2020), ki so na vzorcu 212 učencev in 162 učiteljev ugotovili, da jih večina meni, da učenci pogosteje goljufajo pri ocenjevanju na daljavo kot v šoli. Dodatno so ugotovili, da je odstotek goljufanja pri ocenjevanju na daljavo še večji, v kolikor lahko učenci pri ocenjevanju na daljavo uporabljajo lastne elektronske naprave in ne šolskih. Na podlagi najinih rezultatov in povezave s predhodnimi ugotovitvami sklepava, da učenci bolj pogosto goljufajo pri pouku na daljavo, saj so pri ocenjevanju znanja na daljavo doma, v bolj varnem okolju, pri čemer je nadzor učitelja dosti manjši. Kljub vklopljeni kameri in mikrofону je zorni kot kamere dosti manjši kot zorni kot učencev, ki sedijo fizično v učilnici. Ker v slovenskem šolskem sistemu v času pouka na daljavo učenci uporabljajo lastne elektronske naprave, je občutek varnosti oziroma manjšega nadzora višji in s tem tudi možnost goljufanja večja.

4.3 Načini goljufanja pri ocenjevanju znanja na daljavo

Na podlagi dobljenih rezultatov sva potrdili tretjo hipotezo, ki pravi, da so ***učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo odkrili nove načine goljufanja***, saj je 61 % anketiranih učencev odgovorilo, da na daljavo uporabljajo nove načine goljufanja. Ob primerjanju uporabljenih načinov goljufanja v šoli in na daljavo opazimo velike razlike. V šoli učenci najpogosteje uporabijo popisane lističe in popisane roke (36 %) ter pomoč sošolcev v obliki prišepetavanja (26 %). Pri ocenjevanju znanja na daljavo je malce drugače. Tu učenci najbolj uporabljajo zapiske in zvezke, ki so odloženi blizu mize (21 %), prav tako jih kar nekaj pri goljufanju uporablja telefon (18 %) in polepljene stene z lističi (18 %). Pri goljufanju na daljavo pomoč sošolcev ne igra velike vloge, saj jo navaja le 17 % anketirancev. 3 % anketirancev je kot drugo možnost navedlo naslednje metode goljufanja pri ocenjevanju

znanja na daljavo: zapis učne snovi na računalnik ter sočasno gledanje snovi in testa na računalniku, zapiske na računalniku, na ekranu drugega računalnika, zapiske v Word dokumentu, polepljene listke na ekranu računalnika in uporabo slušalk.

Na podlagi dobljenih rezultatov sklepava, da imajo učenci v času pouka na daljavo več manevrskega prostora pri uporabi raznolikih načinov goljufanja pri ocenjevanju. Kot je opaziti iz rezultatov, v šoli lahko uporabijo manjše popisane lističe, medtem ko lahko doma pri reševanju testov uporabljajo kar zvezek. To pomeni, da imajo učenci pri ocenjevanju na daljavo možnost goljufanja oziroma prepisovanja večje količine snovi kot v šoli, kar je še dodatno zaskrbljujoče.

4.4 Primerjava goljufanja med osnovnošolci, srednješolci in študenti

Četrto hipotezo, ki pravi, da *srednješolci v času pouka na daljavo goljufajo pogosteje kot osnovnošolci in študenti*, sva ovrgli, saj so ob primerjanju pogostosti goljufanja posamezne skupine razlike zanemarljive – tako osnovnošolci, kot srednješolci in študenti pogosteje goljufajo v času pouka na daljavo.

Na podlagi dobljenih rezultatov sklepava, da si vse tri skupine anketirancev želijo olajšati šolsko delo oziroma pridobiti čim boljše ocene. Posledično zaradi tega vsi pogosteje goljufajo pri ocenjevanju na daljavo. Zanimiv je podatek, da tudi osnovnošolci pogosteje goljufajo. Omenjena skupina je iznašla nove načine goljufanja, kljub temu da so starostno najmlajši in se zaradi tega zdi, da so manj izkušeni. Presenetil naju je podatek, da tudi študenti pogosteje goljufajo na daljavo, saj sva mislili, da se študenti veliko več učijo tudi v času pouka na daljavo, saj je njihovo znanje še toliko bolj pomembno za opravljanje prihodnjega poklica in brez znanja bodo kasneje težko kakovostno opravljali svoje delo.

6 ZAKLJUČEK

V najini raziskovalni nalogi sva ugotovili, da učitelji pri pouku na daljavo uporabljajo več različnih metod ocenjevanja znanja kot v šoli, da učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo pogosteje goljufajo kot v šoli in da so učenci pri ocenjevanju znanja na daljavo odkrili nove načine goljufanja. Ugotovili sva tudi, da med osnovnošolci, srednješolci in študenti ni bistvene razlike v pogostosti goljufanja v času pouka na daljavo, zato sva četrto hipotezo zavrnila.

Pri prebiranju strokovne literature sva ugotovili, da je raziskav in drugih strokovnih prispevkov, ki se nanašajo na plonkanje oziroma goljufanje učencev pri ocenjevanju znanja zelo malo. Prav zaradi tega je podatek, da jih 67 % plonka (redko, pri večini ali pri vseh ocenjevanjih znanja), v času ocenjevanja na daljavo pa je delež še večji (84 %) precej zaskrbljujoč, saj ocene med drugim predstavljajo pomemben dejavnik pri možnostih nadaljevanja izobraževanja in posledično pomembno vplivajo na prihodnost posameznika.

Po eni strani razumeva učence, ki goljufajo, saj so še mladi in si tako poskušajo čim bolj olajšati šolska leta in si zagotoviti sprejem na izbrano fakulteto. Kljub temu najina raziskovalna naloga opozarja, da bi bilo treba na področju miselnosti mladih še veliko narediti – odrasli so tisti, ki lahko mlade ozavešajo, da je pomembno znanje in ne zgolj šolske ocene. Šele ko se bodo mladi zavedali pomena znanja, se bodo lahko odstotki goljufanja pri ocenjevanju tako na daljavo kot v šoli znižali.

Zaključili bi z mislijo, da je zaradi širjenja tehnologije v skoraj vse vidike našega vsakdana izredno pomembno, da poznamo njene pozitivne plati in načine, kako jo lahko uporabimo v našo korist. Ocenjevanje znanja pri pouku na daljavo predstavlja pomemben vidik šolanja, ki je med pandemijo koronavirusa in posledično zaprtimi šolami nujen, pri čemer pa bi bilo nujno, da se ukvarjamo z veljavnostjo tako pridobljenih ocen in s preprečevanjem goljufanja.

6.1 Kritično ovrednotenje raziskovalne naloge

Ocenjevanje znanja na daljavo je v slovenskem šolskem prostoru relativno nova tematika in zaradi tega manj raziskana. Poleg tega sva med prebiranjem strokovne literature opazili, da primanjkuje raziskav, ki bi preučevale goljufanje učencev pri ocenjevanju znanja tudi v šoli, zaradi česar meniva, da sva z najino raziskavo pomembno prispevali v slovenski raziskovalni prostor. Opozorili sva na pogostost goljufanja učencev pri ocenjevanju znanja tako v šoli kot

pri pouku na daljavo. Zaradi pomanjkanja raziskav na to temo sva posledično nekatere najine rezultate težko povezali s predhodnimi raziskavami.

Pri raziskovanju v družboslovju obstaja možnost, da nekateri sodelujoči podajajo socialno zaželene odgovore. Čeprav sva v vabilu k sodelovanju v anketnem vprašalniku udeležence prosili, da naj odgovarjajo iskreno in jih opozorili, da je anketa anonimna, obstaja možnost, da so nekateri še vedno podajali socialno zaželene odgovore. Zaradi tega obstaja možnost, da je odstotek učencev, ki goljufa še večji, kot se je pokazal v najini raziskavi.

Čeprav je v najini raziskavi sodelovalo relativno veliko število anketirancev ($n = 595$), je pomanjkljivost najine raziskave, da je večina sodelujočih ženskega spola (71 %), zaradi česar dobljenih rezultatov ne moremo posplošiti na celotno populacijo učencev. Opozoriti morava tudi na to, da je vzorec študentov izredno majhen (2 % oziroma 9 študentov), kar je dodatna pomanjkljivost, saj primerjava osnovnošolcev, srednješolcev in študentov, ki sva jo izvedli pri preverjanju četrte hipoteze, ni nujno zanesljiva.

6.2 Uporabna vrednost in predlogi za prihodnje raziskovanje

Ker je ocenjevanje znanja na daljavo relativno nova tehnika, pri čemer še vedno manjkajo raziskave z informacijami o veljavnosti podatkov, pridobljenih s takšno vrsto ocenjevanja, meniva, da bi v prihodnje bilo potrebno bolj natančno raziskati metode oziroma načine goljufanja, ki jih mladi uporabljajo pri ocenjevanju znanja na daljavo. Če bi bili učitelji seznanjeni z vsemi možnimi načini goljufanja, bi lažje načrtovali in pripravljali ocenjevanja na način, ki bi še dodatno omejil možnosti goljufanja.

Kljub seznanjanju o načinih goljufanja in večjemu nadzoru nad goljufanjem bi se morali tudi učenci vprašati o smiselnosti goljufanja. To so lahko učenci zaznali ob vrnitvi v šolo, ko so teste in spraševanja po relativno dolgem času ponovno opravljali v šoli, kjer je možnosti za goljufanje manj. Verjetno se je pri marsikaterem učencu izkazalo, da bo moral učno snov, ki jo je na daljavo pregoljufal in je dejansko ni usvojil (kljub pozitivni oceni), nadoknaditi, saj se pri večini predmetov učna snov navezuje in bo treba luknje v znanju zakrpati. Raziskovalna naloga posredno opozarja tudi na to, da bi bilo treba v večji meri v vzgojno-izobraževalne institucije vključiti delavnice in druge oblike vzgojnega dela z učenci, ki bi vključevale pomen znanja in ne zgolj pridobitev lepih ocen.

Meniva, da bi bilo smiselno v prihodnje preveriti mnenje učiteljev o goljufanju učencev pri ocenjevanju znanja na daljavo. Dobro bi bilo ugotoviti, ali se učitelji zavedajo, v kolikšni meri učenci dejansko goljufajo. Ta podatek bi bil zanimiv tako za preverjanje skladnosti rezultatov s poročanjem učencev o dejanskem goljufanju, kot tudi pri primerjanju načinov ocenjevanja pri določenih učiteljih – morda učitelj, ki ocenjuje, da učenci redko goljufajo, pogosteje uporablja metode ocenjevanja na daljavo, kjer je lažje goljufati, kot učitelj, ki ocenjuje, da učenci pogosto goljufajo.

Najina raziskovalna naloga opozarja na pogostost goljufanja učencev v času pouka na daljavo in na iznajdljivost učencev pri iskanju novih načinov goljufanja. Posledično naloga opozarja na pomanjkanje zavedanja učencev o pomenu znanja kot pomembne vrednote v življenju. Zaključili bi z besedami danskega fizika in nobelovca Nielsa Bohrja, ki je nekoč rekel: »Nič ne obstaja, dokler tega ne izmerimo.« V šolstvu pa ne smemo pozabiti, da je resnično pomembno le usvojeno znanje, ne glede na to, ali je izmerjeno z ocenami ali ne.

6 LITERATURA

Breznik, I. (2019). *Priporočilo za razvoj primerov obetavne rabe v projektu Inovativna učna okolja podprta z IKT*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Chirumamilla, A., Sindre, G. in Nguyen-Duc, A. (2020). Cheating in e-exams and paper exams: the perceptions of engineering students and teachers in Norway. *Assessment and evaluation in higher education*, 45, 940–957.

Inovativna pedagogika 1:1. (b. d. 2020). *Organizacijska shema pouka na daljavo*. Dostopno na: <https://www.inovativna-sola.si/organizacija-pouka/>.

Josephson Institute. (2012). *Report card 2012: The ethics of american youth*. Los Angeles: CA.

Krajnc, A. (1979). *Metode izobraževanja odraslih*. Ljubljana: Andragoška didaktika.

Marjanovič Umek, L., Sočan, G. in Bajc, K. (2006). Šolska ocena: koliko jo lahko pojasnimo z individualnimi značilnostmi mladostnika in koliko z dejavniki družinskega okolja. *Psihološka obzorja*, 15, 25–52.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. (10. 6. 2020). *Slovenski šolski sistem in Slovensko ogrodje kvalifikacij*. Dostopno na <https://www.gov.si teme/slovenski-solski-sistem-in-slovensko-ogrodje-kvalifikacij/>.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. (30. 9. 2020). *Študijsko leto 2020/2021 v številkah*. Dostopno na <https://www.gov.si/novice/2020-09-29-studijsko-leto-20202021-v-stevilkah/>.

Ministrstvo za šolstvo in šport. (2007). *Slovenski šolski sistem v številkah*. Ljubljana: Ministrstvo za šolsko in šport.

Rupnik Vec, T. in Mithans, M. (2020). Opredelitev in modeli izobraževanja na daljavo. V T. Rupnik Vec (ur.), *Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covida-19 v Sloveniji* (str. 10–26). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

SEPŠ. (2. 12. 2020). Navodila za ocenjevanje znanja v okviru poučevanja na daljavo. Dostopno na <https://www.seps.si/wp-content/uploads/2020/12/Navodila-za-ocenjevanje-znanja-na-daljavo.pdf>.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2014). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center SAZU

Šteh, B. in Šarić, M. (2020). Uveljavljanje formativnega ocenjevanja v visokošolskem izobraževanju. *Psihološka obzorja*, 29, 79–86.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2020). *Izobraževanje na daljavo v posebnih razmerah: Priporočila za ocenjevanje znanja v osnovni šoli*. Dostopno na https://sio.si/wp-content/uploads/2020/04/Priporo%C4%8Dila_ocenjevanje-O%C5%A0_16042020.pdf.

Zupanc, D. (2005). Standardi znanja v edukaciji. *Psihološka obzorja*, 14, 69–88.

Žakelj, A. (2012). *Od preverjanja do ocenjevanja znanja*. V A. Žakelj in M. Borstner (ur.), *Razvijanje in vrednotenje znanja* (str. 31–40). Zavod RS za šolstvo.

PRILOGA

Vprašalnik o goljufanju v času ocenjevanja znanja v šoli in na daljavo

Pozdravljeni!

Sva Šakira Grošič in Karin Klanšek, dijakinji 1. letnika programa tehnik varovanja na Ekonomski šoli Celje, in delava raziskovalno nalogo z naslovom Ali učitelji pri pouku na daljavo ocenjujejo naše znanje ali našo iznajdljivost? Prosili bi vas, če si vzamete 5 minut svojega časa in rešite anketni vprašalnik. Anketa je anonimna, zato vas naj ne skrbijo odgovori. Prosiva, da ste pri odgovarjanju iskreni. Sodelovanje v anketi je prostovoljno.

Že vnaprej se vam zahvaljujema za sodelovanje in vas lepo pozdravljava!

Spol:

- moški
- ženski

Starost: _____

Obiskujem:

- osnovno šolo
- srednjo šolo
- študij

V kolikor obiskuješ srednjo šolo, izpolni, kateri letni obiskuješ (*če SŠ ne obiskuješ, klikni nadaljaj):

- 1. letnik
- 2. letnik
- 3. letnik
- 4. letnik
- 1. PTI letnik
- 2. PTI letnik
- maturitetni ali poklicni tečaj

Ali meniš, da učitelji pri pouku na daljavo uporabljajo več načinov ocenjevanja znanja kot v šoli?

- DA, uporabljajo več načinov.

- NE, uporabljajo manj načinov.
- Ni razlike.

Kateri način ocenjevanja znanja v času pouka na daljavo uporabljajo učitelji najpogosteje?

- Ustno ocenjevanje.
- Pisno ocenjevanje.
- Seminarske naloge.
- Ocenjevanje domačih nalog v času pouka na daljavo.
- Drugo:

Kako najpogosteje poteka ustno ocenjevanje znanja v času pouka na daljavo?

- Ustno ocenjevanje preko videoklica z obvezno vključeno kamero.
- Ustno ocenjevanje preko videoklica brez obvezno vključene kamere.
- Drugo:

Kako najpogosteje poteka pisno ocenjevanje znanja v času pouka na daljavo?

- Reševanje klasičnih testov znanja (npr. 45 min) z obvezno vključeno kamero.
- Reševanje klasičnih testov znanja (npr. 45 min) brez obvezno vključene kamere.
- Reševanje hitrih kvizov z obvezno vključeno kamero.
- Reševanje hitrih kvizov brez obvezno vključene kamere.
- Drugo:

Ali v času pouka na daljavo pri ocenjevanju pogosteje plonkaš kot v šoli?

- DA, plonkam pogosteje.
- NE, plonkam približno enako.
- NE, plonkam manj.
- Niti v šoli niti v času pouka na daljavo ne plonkam.

Kako pogosto plonkaš, kadar poteka ocenjevanje fizično na šoli?

- Pri vsakem ocenjevanju znanja.
- Pri večini ocenjevanj znanja.
- Redko.
- Nikoli.

Kako pogosto plonkaš v času ocenjevanja na daljavo?

- Pri vsakem ocenjevanju znanja.
- Pri večini ocenjevanj znanja.

- Redko.
- Nikoli.

Kje lažje plonkaš?

- V šoli.
- Doma.
- Ni razlike.
- Nikoli ne plonkam.

V času pouka na daljavo lažje plonkam:

- Pri ustnem ocenjevanju.
- Pri pisnem ocenjevanju.
- Ni razlike.
- Nikoli ne plonkam.

Ali pri ocenjevanju znanja na daljavo uporabljaš nove načine plonkanja kot si jih v šoli?

- DA.
- NE.
- Nikoli ne plonkam.

Katere načine plonkanja uporabljaš, kadar poteka ocenjevanje fizično na šoli?

Možnih je več odgovorov.

- Pomoč sošolcev (prepisovanje, prišepetavanje).
- Popisane roke, popisani lističi.
- Telefon.
- Drugo:
- Nikoli ne plonkam.

Katere načine plonkanja uporabljaš v času ocenjevanja na daljavo?

Možnih je več odgovorov.

- Pomoč sošolcev (posredovanje informacij preko elektronskih naprav).
- Popisane roke, popisani lističi.
- Telefon.
- Zvezek in drugi zapiski, odloženi v okolici mize.
- Polepljene stene z zapiski.
- Drugo:
- Nikoli ne plonkam.

Odgovorili ste na vsa vprašanja. Zahvaljujemo se vam za sodelovanje.

IZJAVA

Mentorica Barbara Slatenšek, mag. psih., v skladu z 20. členom Pravilnika o organizaciji mladinske raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom Ali učitelji pri pouku na daljavo ocenjujejo naše znanje ali našo iznajdljivost?, katere avtorici sta Šakira Grošič in Karin Klanšek:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na knjižničnih portalih z navedbo, da je raziskovalna naloga nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 13. 5. 2021

Podpis mentorice
Barbara Slatenšek

Podpis odgovorne osebe
Bernarda Marčeta

*

POJASNILO

V skladu z 20. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje je potrebno podpisano izjavo mentorja (-ice) in odgovorne osebe šole vključiti v izvod za knjižnico, dovoljenje za objavo avtorja (-ice) fotografskega gradiva, katerega ni avtor (-ica) raziskovalne naloge, pa hrani šola v svojem arhivu.